

O Atlanticu mówiono: najpiękniejsze!

MARTA SĘKULSKA-WROŃSKA
Prezes Oddziału Warszawskiego
Stowarzyszenia Architektów Polskich

MARCIN GRZYB
Wiceprezes ds. komunikacji
Oddziału Warszawskiego
Stowarzyszenia Architektów Polskich

Oddział Warszawski Stowarzyszenia Architektów Polskich apeluje do Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o podjęcie stanowczych i pilnych kroków w celu zabezpieczenia przed wyburzeniem kina Atlantic – historycznego obiektu wpisanego w chroniony układ urbanistyczny ul. Chmielnej i Ściany Wschodniej.

W ostatnich latach nastąpiła likwidacja kilku kultowych kin warszawskich, takich jak: Syrena, Sawa, 1 Maj, Wars czy Femina. Przedmiotowy znamienity i ważny obiekt na kulturalnej mapie stolicy również może zniknąć. Niepokoją nas doniesienia prasowe dotyczące wydanej decyzji o warunkach zabudowy, która powinna być uzgodniona z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, zezwalającej na budowę

w tym miejscu pięciokondygnacyjnego biurowca z funkcją kina w podziemiach. Budzi to uzasadnione obawy, czy istniejący budynek kina zostanie zachowany.

Współczesne zaniedbania powodują, że elewacja kina zatraciła dawne walory architektoniczne. Przykład znajdującego się w bezpośrednim sąsiedztwie Warszawskiego Pawilonu Architektury ZODIAK oddanego do użytkowania w 1968 roku, a więc w okresie, kiedy najstarsze kino Warszawy podlegało gruntowej przebudowie, pokazuje, jak w prawidłowy sposób przywrócić do życia budynek stanowiące o tożsamości miasta. ZODIAK, będący pierwotnie barem szybkiej obsługi i letnią kawiarnią, powrócił odmieniony na mapę Warszawy w 2018 roku. Pieczołowicie odtworzony na bazie zwycięskiego projektu wyłonionego w ramach konkursu architektonicznego SARP został przywrócony mieszkańcom stolicy. Obiekt zdobył w 2019 roku Nagrodę Architektoniczną Prezydenta m.st. Warszawy w plebiscycie publiczności na najbardziej ulubiony obiekt Stolicy, Nagrodę Roku SARP 2018 w kategorii rewitalizacja oraz był laureatem VIII edycji Nagrody Architektonicznej „Polityki”.

Wiosną bieżącego roku w WPA ZODIAK została otwarta wystawa *Przekrój kino!* prezentująca architekturę kin warszawskich. Oddział Warszawski SARP jest jej współorganizatorem. Prezentujemy fragment cytatu dotyczącego ciągłości tradycji obiektu kina Atlantic w tej części Miasta, świetnej architektury przedwojennej, późniejszych przebudów w latach 60. z poszanowaniem elementów najbardziej wartościowych:

„...O Atlanticu od razu mówiono: najpiękniejsze! A wszystko za sprawą unikalnego jak na owe czasy wnętrza. Foyer, bufet oraz klatkę schodową zdobyły najmocniejsze meble i detale z giętych chromowanych rur. Za ekranem zamontowano głośniki, a sufit po raz pierwszy w Polsce został obłożony specjalistycznymi panelami akustycznymi. Za projekt wpasowanego w podwórze kamienicy kina odpowiadał Jerzy Sosnkowski i Juliusz Żórawski. Dla Żórawskiego była to pierwsza realizacja i ważny

punkt w przyszłej karierze. Dla obu z pewnością niezwykle doświadczenie, bo czas dla architektury też był niezwykły.

– Wszystko jest pod kątem kinematografii projektowane i wykonane, i na tym polega wartość tego gmachu. Dziesiąta muza jest sztuką nową, można nie mieć w stosunku do niej żadnych skrupułów dyktowanych koniecznością zachowania tradycji, dzięki temu jest ona najlepszą klientką nowoczesnego architekta, a kinematograf jest ideałem nowoczesnego tematu do projektowania – w 1930 r. na łamach czasopisma „Architektura i Budownictwo” (Stanisław Marzyński).

W 1944 r. kamienica przy Chmielnej spłonęła. Kino nie uległo większym zniszczeniom, co pozwoliło powrócić do regularnych projekcji już w drugiej połowie września 1945 r. Co więcej, zmiany w układzie ulicy umożliwiły rozbudowę kina. W 1960 r. Atlantic wzbogacony został m.in. o modernistyczną fasadę z efektywnym neonem. W budynku powstała także studyjna sala kina Non-Stop, do której prowadziło oddzielne wejście. Filmy wyświetlane były tam bez przerwy, a na seans można było przyjść w dowolnej chwili. Architektami przebudowy byli Mieczysław Jeliński i Stefania Wielądek.

Oddział Warszawski Stowarzyszenia Architektów Polskich stoi na stanowisku ochrony ważnych dla miasta ikon stanowiących o jego historycznej tożsamości. Jednocześnie pragniemy zwrócić uwagę na istotną rolę procesu przygotowania inwestycji z poszanowaniem kontekstu kulturowego i przestrzennego.

Po kolejnych trzech dekadach znów przeszedł czas na zmiany. Pod tradycyjnymi kinami zaczął na dobre trząść się grunt. Tu również decyzje trzeba podejmować szybko! Atlanticowi się udało. Nie tyle przetrwał, co powitał XXI wiek w nowym wcieleniu – jako czterosalowy minipleks. I tak działa do dziś...”. Źródło: *Przekrój kino!* Wystawa o architekturze kin warszawskich (Warszawski Pawilon Architektury ZODIAK).

Syrena, Sawa, 1 Maj, Femina, Wars to kultowe kina, których w Warszawie już nie ma. Czy ich los podzieli również Atlantic? Na doniesienia prasowe o planach wyburzenia tego historycznego obiektu błyskawicznie zareagował Oddział Warszawski Stowarzyszenia Architektów Polskich. Jak na apel architektów odpowiedział Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków? Zachęcamy do lektury obu stanowisk.

prof. dr hab. JAKUB LEWICKI
Mazowiecki Wojewódzki Konserwator
Zabytków

Na początek Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków pragnie sprostować informacje, jakoby wydał decyzję pozwalającą na zburzenie istniejącego budynku, w którym mieści się kino Atlantic i budowę w tym miejscu pięciokondygnacyjnego biurowca. 17 grudnia 2018 r. tutejszy Organ, w formie postanowienia, uzgodnił projekt decyzji o warunkach zabudowy dla inwestycji polegającej na nadbudowie i rozbudowie o kondygnacje podziemne istniejącego kina Atlantic na budynek o funkcji biurowo-usługowej. Uzgodnienie decyzji o warunkach zabudowy nie oznacza, że został zaakceptowany ostateczny kształt budynku. Jest to forma koncepcji architektonicznej przedstawionej przez architekta i wykonawcę projektu. Zgodnie z przedstawionym projektem nadbudowa budynku została zaprojektowana w taki sposób, aby nie dominowała nad istniejącymi budynkami. Ponadto zaprezentowany projekt przewiduje, że nadbudowa dwóch ostatnich kondygnacji budynku będzie cofnięta względem istniejącej elewacji budynku od strony ul. Chmielnej. Natomiast szczegółowe rozwiązania architektoniczne będą poddane ocenie organu konserwatorskiego na etapie wydawania pozwolenia na realizację inwestycji na podstawie art. 36 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. Podkreślam, że na żadnym etapie postępowania administracyjnego prowadzonego w tutejszym Urzędzie, dotyczącego nieruchomości ul. Chmielna 33,

nie było mowy o wyburzeniu istniejącego budynku.

Do chwili obecnej do Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nie wpłynął wniosek inwestora o wydanie pozwolenia na roboty budowlane w ww. zakresie. Jednocześnie nadmieniam, że budynek ul. Chmielna 33, w którym mieści się kino Atlantic, nie jest indywidualnie wpisany do rejestru zabytków, nie jest ujęty w Gminnej Ewidencji Zabytków, jednakże znajduje się na terenie układu urbanistycznego ulicy Chmielnej, wpisanej do rejestru zabytków zgodnie z decyzją z dnia 10 czerwca 2009 r.

Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków stoi na stanowisku, że zachowanie substancji zabytkowej jest dobrem nadrzędnym. Dlatego też w tutejszym Urzędzie, na wniosek jednej z organizacji społecznych, podjęto decyzję o objęciu budynku ul. Chmielna 33 ochroną konserwatorską poprzez rozpoczęcie procedury wpisu do rejestru zabytków. Za podjęciem przedmiotowych działań przemawia interes społeczny wynikający z potrzeby ochrony najstarszego zachowanego kina stolicy, będącego przejawem dziedzictwa Warszawy oraz miejscem o długiej i bogatej historii, którego ewolucja, a także przemiany architektoniczne, wpisują się w dzieje stołecznych kin. Jednakże, aby objąć obiekt jedną z form ochrony zabytków określoną w art. 7 ustawy o ochronie zabytków, niezbędne jest zbadanie, czy spełnia on warunki określone w art. 3 ww. ustawy, tj. czy zabytek, ruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym, posiada wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Wymaga to jednak wnikliwej analizy stanu oraz ilości zachowanej substancji zabytkowej obiektu, przeprowadzenia kwerendy historycznej itp. Zgodnie z art. 2 ustawy o ochronie zabytków ochronie mogą podlegać także nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budow-

lanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej. Obecnie rozważana jest również możliwość wpisania do rejestru zabytków nazwy „Kino Atlantic”.

Niemniej jednak, w związku z rozpoczęciem procedury wpisu budynku do rejestru zabytków, a zgodnie z art. 10a ust. 1. i 2. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, od dnia wszczęcia postępowania w sprawie wpisu zabytku do rejestru do dnia, w którym decyzja w tej sprawie stanie się ostateczna, przy zabytku, które-

Budynek ul. Chmielna 33, w którym mieści się kino Atlantic, nie jest indywidualnie wpisany do rejestru zabytków, nie jest ujęty w Gminnej Ewidencji Zabytków, jednakże znajduje się na terenie układu urbanistycznego ulicy Chmielnej, wpisanej do rejestru zabytków.

go dotyczy postępowanie, zabronione jest prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku. Zakaz ten dotyczy także robót budowlanych objętych pozwoleniem na budowę albo zgłoszeniem, a także działań określonych w innej decyzji pozwalającej na ich prowadzenie.

Jednocześnie chciałbym nadmienić, że w latach 1998–2000 w budynku ul. Chmielna 33 został przeprowadzony remont kapitalny. Wówczas powstała obecna elewacja, został usunięty neon, a wnętrze zostało całkowicie przebudowane na cztery sale kinowe. W uzgodnionym przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków projekcie decyzji o warunkach zabudowy widnieje zapis, iż „funkcja czterosalowego kina zostaje utrzymana”. Identyczny zapis widnieje we „wstępnej koncepcji architektonicznej, ul. Chmielna 33”. Ponadto chciałbym poinformować, że wnioskowane prace są zgodne z zaleceniami Stołecznego Konserwatora Zabytków z dnia 18 października 2018 r.